

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:
Філологічні науки

Випуск 165

*35- річчю факультету іноземних мов ЦДПУ
присвячується*

м. Кропивницький
«КОД»
2018

ISSN 2522-40-77 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

Наукові записки. – Випуск 165. – Серія:
Філологічні науки – Кропивницький:
Видавництво «КОД», 2018.– 694 с.
ISBN 978-617-653-039-8

До Наукових записок увійшли статті, присвячені дослідженню актуальних питань фонетики, граматики, лексики, прикладної лінгвістики на матеріалі слов'янських, германських і романських мов, а також дослідженню методичних питань фахової підготовки сучасного вчителя іноземних мов і перекладача.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, студентів філологічних факультетів, учителів-словесників.

Рецензенти:

Іваницька М.Л., доктор філологічних наук, професор (м.Київ);
Черноватий Л.М., доктор педагогічних наук, професор (м. Харків)
Бялик В.Д., доктор філологічних наук, професор (м.Чернівці);
Мізін К.І., доктор філологічних наук, професор (м.Переяслав-Хмельницький).

Іноземні рецензенти:

Ріхард Йозеф Бруннер, доктор філософії **habilitation**, професор (Ульм, Німеччина);
Артур Творек, доктор філософії **habilitation**, професор (Вроцлав, Польща).

РЕДКОЛЕГІЯ:

1. Семенюк Олег – доктор філологічних наук, професор, ректор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (головний редактор).

2. Ключек Григорій – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури ЦДПУ імені Володимира Винниченка (заступник головного редактора).

3. Гурбанська Антоніна – доктор філологічних наук, професор, директор Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв.

4. Іліаді Олександр – доктор філологічних наук, професор кафедри методик дошкільної та початкової освіти ЦДПУ імені Володимира Винниченка.

5. Ковтюх Світлана – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ЦДПУ імені Володимира Винниченка.

6. Лучик Василь – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального і слов'янського мовознавства Національного університету “Києво-Могилянська академія”.

7. Манакін Володимир – доктор філологічних наук, професор.

8. Міщенко Алла – доктор філологічних наук, доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики ЦДПУ імені Володимира Винниченка.

9. Михида Сергій – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури та компаративістики, проректор з наукової роботи ЦДПУ імені Володимира Винниченка.

10. Ожоган Василь – доктор філологічних наук, професор, віце-президент з науково-педагогічної (навчальної) роботи Національного університету “Києво-Могилянська академія”.

11. Панченко Володимир – доктор філологічних наук, професор.

12. Паращук Валентина – кандидат філологічних наук, професор кафедри англійської мови та методики її викладання ЦДПУ імені Володимира Винниченка.

13. Перзеке Андрій – доктор філологічних наук, професор центру інноваційних освітніх технологій Псковського обласного інституту підвищення кваліфікації працівників освіти (Росія).

14. Руснак Ірина – доктор філологічних наук, завідувач кафедри української літератури та компаративістик Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

15. Білоус Олександр – кандидат філологічних наук, професор, декан факультету іноземних мов ЦДПУ імені Володимира Винниченка (відповідальний за випуск).

Друкується за ухвалою вченої ради
Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
(*протокол № 6 від 29.01.2018 року*).

Статті подано в авторській редакції

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
VOLODYMYR VYNNYCHENKO CENTRAL UKRAINIAN
STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

RESEARCH BULLETIN

Series:

Philological Sciences

issue 165 (2018)

*Dedicated to the 35th anniversary
of the School of Foreign Languages of CUSPU*

Kropyvnytskyi
«KOD»
2018

ISSN 2522-40-77 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

Research Bulletin. - Issue 165. - Series:
Philological Sciences – Kropyvnytskyi:
Publisher «KOD», 2018.– 694 p.
ISBN 978-617-653-039-8

Research Bulletin includes papers, researching current issues in phonetics, grammar, lexical semantics, onomastics, terminology studies, applied linguistics, methods of teaching translation and foreign languages, case studies of the Slavic, Germanic and Romance languages in the light of contemporary cognitive-communicative, sociolinguistic and literary studies methodologies.

The edition is intended for scholars, instructors, postgraduates and postdocs as well as students of the language departments.

Reviewers:

Prof. **Mariia Ivanytska**, Doctor of Philology (Kyiv);
Prof. **Leonid Chernovatyi**, Doctor of Pedagogy (Kharkiv);
Prof. **Vasyl Bialyk**, Doctor of Philology (Chernivtsi);
Prof. **Kostiantyn Mizin**, Doctor of Philology (Perejaslav-Hmelnytskyj).

Foreign reviewers:

Richard J. Brunner, Prof. Dr. phil. habil. (Ulm, Germany);
Artur Tworek, Dr. phil. habil. (Wrocław, Poland).

Editorial Board:

1. Prof. **Oleg Semeniuk** – Doctor of Philology, President of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (chief editor).
2. Prof. **Hryhorii Klochek** – Doctor of Philology, Head of the Department of Ukrainian Literature, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (deputy chief editor).
3. Prof. **Antonina Hurbanska** – Doctor of Philology, Director of the Institute of Journalism and International Relations, Kyiv National University of Culture and Arts.
4. Prof. **Oleksandr Iliadi** – Doctor of Philology, Head of the Department of Preschool and Primary Education Methods, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.
5. Prof. **Svitlana Kovtiukh** – Candidate of Philology, Head of the Department of the Ukrainian Language, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.
6. Prof. **Vasyl Luchyk** – Doctor of Philology, Head of the Department of General and Slavic Linguistics, National University of “Kyiv-Mohyla Academy”.
7. Prof. **Volodymyr Manakin** – Doctor of Philology.
8. Ass. Prof. **Alla Mishchenko** – Doctor of Philology, Department of Translation, Applied, and General Linguistics, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University
9. Prof. **Serhii Mykhyda** – Doctor of Philology, Department of the Ukrainian and Foreign Literature, Vice-President for Science and Research of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.
10. Prof. **Vasyl Ozhohan** – Doctor of Philology, Vice-President for Academic Affairs of the National University of “Kyiv-Mohyla Academy”.
11. Prof. **Volodymyr Panchenko** – Doctor of Philology.
12. Prof. **Valentyna Parashchuk** – Candidate of Philology, Department of the English Language and Methods of Its Teaching, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University
13. Prof. **Andrey Perzeke** – Doctor of Philology, Centre of the Innovative Educational Technologies, Pskov Regional Institute of Advanced Training for Educators (Russia).
14. Prof. **Iryna Rusnak** – Doctor of Philology, Chair of the Ukrainian Literature and Comparativistics, Institute of Philology of the Borys Grinchenko Kyiv University.
15. Prof. **Oleksandr Bilous** – Candidate of Philology, Dean of the School of Foreign Languages, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (**releasing editor**).

Approved by the Senate of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (*Protocol Record No. 6. 29 Jan. 2018*).

The papers are presented in the authors' version

ISBN 978-617-653-039-8

© Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, 2018
© Publisher «KOD», 2018

Siglo XIII

GB – Gonzalo de Berceo // Colección de poesías castellanas anteriores al siglo XV. Tomo II. Ilustradas con algunas notas e índice de voces anticuadas por d. Thomas Antonio Sanchez. – Madrid : Antonio de Sancha, M.DCC.LXXX (1780). – 560 p.

PAM – Poema de Alexandro Magno // Colección de poesías castellanas anteriores al siglo XV. Tomo III. Ilustradas con algunas notas e índice de voces anticuadas por d. Thomas Antonio Sanchez Bibliotecario de S.M. – Madrid : Antonio de Sancha, M.DCC.LXXXII (1782). – 444 p.

LA – El Libro de Apolonio // en Colección de algunas poesías castellanas anteriores al siglo XV, para servir de continuación a la publicada por D. Thomás Antonio Sanchez. – Madrid : D. Vicente de Lalama, 1841. – 133 p.

ME – La Vida de Santa María Egipcíaca // en Colección de algunas poesías castellanas anteriores al siglo XV, para servir de continuación a la publicada por D. Thomás Antonio Sanchez. – Madrid : D. Vicente de Lalama, 1841. – 133 p.

La Adoracion de los Tres Reyes de Oriente // en Colección de algunas poesías castellanas anteriores al siglo XV, para servir de continuación a la publicada por D. Thomás Antonio Sanchez. – Madrid : D. Vicente de Lalama, 1841. – 133 p.

Siglo XIV

PAH – Poesias del Arcipreste de Hita // Colección de poesías castellanas anteriores al siglo XV. Tomo IV. Ilustradas con algunas notas e índice de voces anticuadas por d. Thomas Antonio Sanchez Bibliotecario de S.M. – Madrid : Antonio de Sancha, M.DCC.LXXXII (1790). – 134 p.

LDM – La danza de la Muerte, poema castellano del siglo XIV, enriquecido con un Preámbulo, Fascimile y Explicación de las voces más anticuadas, publicado enteramente conforme con el Codice original por Don Florencio Janer, miembro de diversas academias y corporaciones científicas, premiado por la Real Academia de la Historia, etc. – Paris : En Casa de Mme C. Denne Schmitz, 1856. – 32 p.

CL – Libro de Patronio ò el Conde Lucanor compuesto por el Príncipe Don Juan Manuel en los años de 1328–29 // Reproducido al texto del código del Conde de Puñonrostro. – Segunda edición reformada. – Vigo : Librería de Eugenio Krapf, 1902. – 230 p.

Siglo XV

CI – Colección de poesías de un **Cancionero inédito** del siglo XV. – Madrid : Tipografía de Alfredo Alonso, 1884. – 314 p.

OI – Obras inéditas de Íñigo Lopez de Mendoza Marqués de Santillana, de Fernan Perez de Guzman y de otros poetas de siglo XV recogidas y anotadas por Eugenio de Ochoa. – Paris : Imprenta de Fain y Thunot, MDCCC XLIV (1844), – 409 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ганна Глушук-Олея – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької та романської філології Херсонського державного університету, докторант кафедри іспанської та французької філології Київського національного лінгвістичного університету.

Наукові інтереси: категорія заперечення в іспанській мові: історія і сучасність, афективні модель заперечення (експліцитні / імпліцитні), феномен плеонастичного заперечення в іспанській мові.

УДК 81'373= 112.

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ПОЛЕ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ СЕМАНТИКИ ПОХІДНИХ ДІЄСЛІВ

Наталія ДЕРКЕВИЧ (Тернопіль, Україна)

У статті проаналізовано семантику похідних дієслів з невідокремлюваним префіксом be- у художньому тексті, адже похідне слово має можливість відобразити чи описувати ситуацію із необхідним ступенем повноти, точності, детальності. Деривати у формально-семантичній структурі тексту забезпечують семантичну компресію, що криється у їх здатності виражати семантику, співмірну зі значенням синтаксичних одиниць, а також граматичну перекатегоризацію ознакових значень, що уможливило для них нові комунікативні функції. Похідне слово, порівняно з простим, непохідним, вносить більше інформації через свою вмотивованість, через наявність у ньому додаткового компонента, який саме несе цю інформацію. Комплексний характер значення словотвірних одиниць, семантико-функціональна кореляція більшості похідних слів із відповідними синтаксичними структурами зумовлюють можливість і необхідність використання вторинних найменувань. Похідне слово виконує в семантичній структурі тексту функції економії, раціональної подачі інформації. Постійне поповнення лексики тієї чи іншої мови похідними словами є придатним матеріалом для вивчення шляхів функціонування мови, її зв'язку з розвитком суспільства. Особливо широкі перспективи відкриває вивчення семантичної структури у контексті нового похідного слова, яке здатне фіксувати безпосередній акт словотворення, а також інтерпретувати вжиті у ньому новоутворення.

Ключові слова: семантика, грамати́ка, похідне слово, твірна основа, дериват, префіксація, мотивація, синонімія.

Деркевич Н.А. Художественный текст как поле для выражения семантики производных слов.

В статье проанализирована семантика производных глаголов с неотделяемым префиксом be- в художественном тексте, поскольку производное слово имеет возможность отражать или описывать ситуацию с необходимой степенью полноты, точности, детальности. Дериваты в формально-семантической структуре текста обеспечивают семантическую компрессию, которая способна выразить семантику, которая соразмерна со значением синтаксических единиц, а также грамматическую перекатегоризацию признаков значений, что дает для них возможность проявлять новые коммуникативные функции. Производное слово, по сравнению с простым, непродеривированным, вносит больше информации благодаря своей мотивированности и дополнительному компоненту, который несет эту информацию. Комплексный характер значения словообразовательных структур, семантико-функциональная корреляция большинства производных слов из соответствующими синтаксическими структурами обуславливают возможность и необходимость использования вторичных наименований. Производное слово исполняет в семантической структуре текста функцию экономии, рациональной подачи информации. Постоянное пополнение лексики в языке производными словами является необходимым материалом для изучения путей функционирования языка, его связи с развитием общества. Особенно широкие перспективы открывает изучение семантической структуры в контексте нового производного слова, которое способно фиксировать акт словообразования а также интерпретировать использованный в нем дериват.

Ключевые слова: семантика, грамматика, производное слово, производная основа, дериват, префиксация, мотивация, синонимия.

Derkevych N.A. Fictional text as the field of indentifying the semantics of derivative words.

The article analyzes the semantics of derivatives of verbs with an indefinite prefix be- in a literary text, because the derivative word has the ability to display or describe a situation with the required degree of completeness, accuracy and detail. Derivatives in formal and semantic structure of text provide semantic compression, which lies in their ability to express semantics, commensurate with the value of syntactic units, as well as grammatical re-categorization of sign values, which provides for them new communicative functions. A derivative word, in comparison with simple, underived, introduces more information because of its motivation, because of presence in it of additional component that carries this information. The complex character of meaning of word-building units, semantic and functional correlation of most derivative words with the corresponding syntactic structures, predetermines the possibility and need for the use of secondary names. This is due to the fact that the derivative word performs in the semantic structure of the text the function of economy, rational submission of information, helps to avoid grammatical cumbersome and syntactic complication. Continuous replenishment of vocabulary of a given language with derivative words serves as a very suitable material to study the ways of language functioning, its connection with the development of society. A particularly broad perspective opens the study of semantic structure in the context of a new derivative word, which can capture the direct act of word formation, as well as interpret the use of neologisms in it. A word acquires its complete meaning just in the text, the derivative word with prefix deals also his semantic in the text. The role of the derivative word in the process of generating the text lies in its purpose – to be a means of text nominations.

Key words: semantics, grammar, derivative word, word formation basis, derivative, prefixation, motivation, synonymy.

Актуальність і постановка проблеми. Важливим завданням сучасного мовознавства є дослідження особливостей функціонування слова у тексті, переосмислення його семантики, вивчення відношень і характеру зв'язків, які виникають у тексті між значеннями слова, саме тому особливої актуальності у сучасному мовознавстві набуває системне вивчення граматичних, функціонально-семантичних аспектів художнього тексту.

Аналіз досліджень. Поряд з іншими мовними одиницями похідне слово виступає у ролі необхідного лексичного наповнення тексту. Про взаємозв'язок словотвору та лінгвістики тексту і сферу функціонування похідного слова присвятило багато відомих лексикологів, зокрема М. М. Полюжин, Е.С. Кубрякова, М. Д. Степанова, В. Фляйшер, І. Р. Гальперин. Як зазначають Е. С. Кубрякова та М. М. Полюжин, на стику лінгвістики тексту і словотворення виникає низка питань, які пов'язані з використанням словотворення в “інтересах” тексту, а зі “службою” тексту словотворенню, що свідчить про розширення сфери вивчення функціонування похідного слова.

Комплексний характер значення словотвірних одиниць, семантико-функціональна кореляція більшості похідних слів із відповідними синтаксичними структурами зумовлюють можливість і необхідність використання вторинних найменувань. Це пов'язано з тим, що похідне слово виконує в семантичній структурі тексту функції економії, раціональної подачі інформації, сприяє уникненню граматичної громіздкості та синтаксичного ускладнення. Постійне поповнення лексики тієї чи іншої мови похідними словами служить дуже придатним матеріалом для вивчення шляхів функціонування мови, її зв'язку з розвитком суспільства. Особливо широкі перспективи відкриває вивчення семантичної структури у

контексті нового похідного слова, яке здатне фіксувати безпосередній акт словотворення, а також інтерпретувати вжиті у ньому новоутворення [7, с. 20].

Цінність нової інформації, на думку І. Р. Гальперина, залежить від зусиль, які витрачаються на її декодування тим, хто сприймає, і вона є мінімальною у тому випадку, коли адекватність усвідомлення похідного слова вимагає не стільки вгадування значення, що ним виражається, скільки прочитання мотивації, яка лежить у його основі [1, с. 11].

Семантичною домінантою похідних з префіксом *be-* є вираження поширення дії на поверхню, орнативності. Особливо чітко і виразно цю семантичну ознаку спостерігаємо у зв'язному тексті. Так, значення орнативності спостерігаємо у низці однотипних похідних із префіксом *be-*:

Es war ja wohl dicht bewaldet und vollen Bergrucken, aber an den Flüssen und Seen lagen bebaute Felder, ... Die Sonne war im Untergehen, aber es war noch taghell, als die Krahen die mit Heidekraut bewachsene Ebene erreichten [10, с. 127].

... und war so uber und uber mit Blumen und bunten Bandern und Schmucksachen behangt ... Die Leibchen und Rocksäume der Brautjungfern waren mit Rosen und Tulipanen bestickt ... und er hatte viele reizende bewaldete Inseln und Landzung [10, с. 263].

Jetzt sei das Lande keine Wildnis mehr, nun konnte es bebaut und bepflanzt werde [10, с. 404].

Тему орнативності спостерігаємо у відіменникових дериватах:

Ich hatte meine kleinen Brüder bestaunt, als sie im Kinderbettchen strampelten, hatte sie im Sportwagen geschoben und mit dem Schnuller beruhigt, wenn meine Mutter für sie keine Zeit hatte. In der Unterstufe hatte ich die anderen Mädchen um ihre Kleider beneidet, um ihre glänzenden Haare. Ich hatte unter Bäumen gestanden und meinen Brüdern beim Tanzspiel zugeschaut, ihre Geschmeidigkeit und Tollkühnheit bewundert [11, с. 107].

Похідні дієслова, які стали перехідними внаслідок приєднання до їхньої основи префікса *be-*, передають у тексті значення “зайти, переступити”:

Menschen, sie erlauben uns nicht nur, ihre Mühle zu betreten, sondern oft auch das Biet zu besteigen [8, с. 149].

Значення отримання чогось чи володіння чимось також є характерним для похідних дієслів з префіксом *be-*:

Mein Silberbesteck war so gut wie wertlos, außer dem Goldkettchen mit Kreuzanhänger, das ich zur Konfirmation bekommen hatte und dem Diamantenring, den mir meine Oma zum Abitur geschenkt hatte, besaß ich keinen wertvollen Schmuck. Für mein Handy bekam ich unter der Hand höchstens zweihundert Ausstrahlung [11, с. 68].

Найбільш очевидним методом передачі значення є повтор у зв'язному тексті однакових або семантично подібних понять: вони відображають у тексті структуру думки:

Er betrachtete das Eichhornchen, das so leicht durch die Baume huschte. Er betrachtete auch den Marder, der kein so kunstgerechter Kletter war wie das Eichhornchen [10, с. 71].

Sulo bekam Katzenschokolade und eine Aufziehmaus. Von meinen Eltern bekam ich wieder einmal ein langärmliches Baumwollnachthemd, von Reima und Tupu bekam ich Mütze, Schal und Handschuhe aus grauer Wolle. Von Minna bekam ich feines selbst gemachtes Konfekt. [11, с.204].

Похідні дієслова з невідокремлюваними префіксами беруть активну участь у формуванні тематичної єдності тексту шляхом синонімічної заміни та антонімічного протиставлення. Синонімічні заміни є досить поширеними та продуктивними способами реалізації зв'язності тексту. Характеризуючи такі зв'язки, розрізняємо лексичні, синтаксичні та лексико-синтаксичні синоніми.

Семантичний зв'язок у тексті забезпечують лексичні відприкметникові синоніми *bekräftigen, befestigen, bestärken*:

Zum Abschluss meines LeonardoUnterrichts zitierte ich gern, um ... vorbildlichen Menschen in das Bewusstsein meiner Schüler zu heben und dort ein Bild zu bekräftigen und befestigen [8, с. 195]. *... dass ich sie nicht etwa in ihrer Traurigkeit und Schwermut bestärken wollte, ...* [9, с. 206].

Синтаксичний склад сучасної літературної мови є складною і рухомою семантичною єдністю процесів та явищ, де кожне речення пов'язане з реченнями інших моделей, з реченнями, які регулярно модифікують склад його вихідної моделі. Тож важко уявити

структуру речення, в якій відсутні синонімічні кореляти. Умовою синтаксичної синонімії, яка забезпечує можливість вибору засобів для побудови мовленнєвих одиниць, є не тільки чітке співвіднесення подібностей та відмінностей між потенційними варіантами вираження типового значення, але й збереження типу тексту, частиною якого служить ця конструкція, його комунікативних характеристик:

Die Frau glaubte nicht, dass sie in dieser Nacht noch etwas von dem Wichtelmannchen zu sehen bekam, blieb aber doch am Fenster sitzen. Mit ihren fernsiehigen Augen sah es die Frau deutlich, auch bemerkte sie ... [10, с. 32].

Використання низки синонімічних слів *zu sehen bekam, sah, bemerkte* поєднує текст, семантично визначаючи важливість певного фрагменту і створює синтаксичну синонімію.

У художньому та публіцистичному текстах синтаксична синонімія дуже часто взаємодіє із лексичною. Похідне слово з його комплексною семантикою створюється не тільки із суто лексичною метою, але й для здійснення цієї одиницею складніших граматичних, номінативно-комунікативних та синтаксичних функцій [5, с. 198].

Sie setzten sich wie alte Freunde nebeneinander auf einen Zaun, um ihm zuzuschauen ... Er betrachtete diese Mussestunde als seine ganz persönliche Zeit ... Ben sah ihn an. Das hat er auch bemerkt [14, с. 331-332].

У наведеному прикладі спостерігаємо деривати та дієслова із синонімічною семантикою “дивитися, розглядати, помітити”, що їх представлено у різних граматичних формах: інфінітивна конструкція *um... zuzuschauen*, імперфект *betrachtete, sah an*, перфект *hat bemerkt*.

Для лексико-синтаксичних синонімів характерною є низка кількісних ознак, які поєднують різнокореневі основи, і виражені в тексті різними синтаксичними конструкціями:

Dabei sah ich zufällig zu der Anhöhe und entdeckte einen Mann, der mich mit einem Fernglas beobachtete. Als er merkte, dass ich ihn gesehen habe, verschwand er im Gehölz. Ein paar Mal hatte ich Licht in der Wohnung gesehen, aber den zweiten Schatten hatte ich nicht mehr zu Gesicht bekommen [11, с. 72].

Виразниками спільної семантики, що сприяють підсиленню єдності текстового ряду і орієнтиром, для яких є значення “спостерігати, помітити”/ *beobachten* виступає низка словосполучень – *sah, merkte, zu Gesicht bekommen*.

У художньому тексті похідні слова виявляють свою семантику не тільки подібними за значеннями словами, але й лексичними одиницями, які традиційно визначають як слова з протилежними значеннями, тобто антонімами [2, с. 149]. Антоніми вживаються для того, щоб протиставити різні явища, ознаки.

Антонімічні деривати з різними твірними основами є своєрідним засобом зв’язності у тексті, а також уточненням, конкретизацією його складових – *befüllt/ entleert; beschatten/ besonnen*:

1993 wurde beim Bau ... erstmals eine Fordertechnik eingesetzt, die die Rottenboxen vollautomatisch befüllt und entleert [12, с. 13].

... das Leid oder Glück ihrer Klassenfreundin sie selbst beschatten oder besonnen konnte [13, с. 43].

Для наведених прикладів характерним є те, що у формуванні семантичної зв’язності тексту беруть участь різні за своєю структурою лексичні протиставлення похідних з різними префіксами та різними твірними базами *befüllt / entleert*; відіменникових префіксальних дієслів з однаковими префіксами та різними твірними базами *beschatten / besonnen*.

Наведені приклади засвідчують складність функцій похідних дієслів порівняно з непохідними, багатфункціональність дериватів, окрім їх безпосередньо прямих номінативних функцій. Похідне слово з його специфічною семантикою створюється не тільки з лексичною метою, але й для здійснення цієї одиницею складних та різноманітних граматичних, синтаксичних та номінативно-комунікативних функцій. Роль похідного слова в процесі породження тексту проявляється насамперед у його призначенні – бути засобом текстових номінацій.

Подальшою перспективою видається дослідження не лише аналіз префікса і твірної основи в цілому, але й дає можливість побачити, що при поєднанні префікса з основою утворюється дериват з різними значеннями, що спричинює вивчення словотвору і семантики, що дозволить дослідити функціональну семантику деривата у художньому тексті.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 137 с.
2. Завьялова В. М. Антонимы / В. М. Завьялова. – М. : Высшая школа, 1969. – 246 с.
3. Кубрякова Е.С. Словообразование / Е. С. Кубрякова // Общее языкознание: Внутренняя структура слова. – М., 1974. – 198 с.
4. Кубрякова Е. С. О связях между лингвистикой текста и словообразованием / Е. С. Кубрякова // Лингвистические проблемы текста : [сб. науч. труд.]. – М., 1983. – Вып. 217. – С. 50-58.
5. Кубрякова Е. С. Типы языковых значений. Семантика производного слова / Е. С. Кубрякова. – М. : Наука, 1981. – 224 с.
6. Степанова М.Д., Фляйшер В. Теоретические основы словообразования в немецком языке. – М: Высшая школа, 1984. – 264 с.
7. Полужин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення / М. М. Полужин. – Ужгород : Вид-во Закарпаття, 1999. – 235 с.
8. Brandstetter A. Die Mühle: Roman / Alois Brandstetter. – Salzburg/ Wien: Residenz- Verlag, 1981. – 334 S.
9. Feuchtwanger L. Die Jüdin von Toledo / Leon Feuchtwanger. – Berlin: Aufbau Verlag, 1956. – 476 S.
10. Lagerlöf S. Wunderbare Reise / Selma Lagerlöf. – München: Nymphenburger Verlagshandlung, 1948. – 452 S.
11. Letholainen L. Zeit zu sterben: Roman / Leena Letholainen. – Reinbek bei Hamburg: Deutsche Erstaufgabe, Rowohlt Taschenbuch Verlag, Januar 2002. – 285 S.
12. Schneid H. Vorstoß für flexible Arbeitszeit / Hedi Schneid // Frankfurter Allgemeine Zeitung. – 2001. – № 88. – S. 13.
13. Seghers A. Zwei Geschichten aus Mexiko / Anna Seghers. – Darmstadt : Luchterhand Literaturverlag GmbH, 1982. – 110 S.
14. Shaw P. Der Traum der Schlange: Roman / Patricia Show. – München: Franz Schneekluth Verlag, 1996. – 573 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Наталія Деркевич – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології та методики викладання німецької мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Наукові інтереси: будова слова, лексикологія німецької мови.

УДК 811.1/2

СТРУКТУРА І ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАТУС АБСОЛЮТНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ДАВНІХ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВАХ

Вікторія ЖУКОВСЬКА (Житомир, Україна)

Дісприкметникові предикативні конструкції, що не залежать від жодного члена матричного речення, є прикметною рисою багатьох давніх індоєвропейських мов. Такі структури традиційно відомі як абсолютні конструкції. У різних давніх мовах абсолютні конструкції характеризуються структурною та функціональною схожістю. Предикативним центром є дісприкметник, що виступає в якості “логічного присудка” конструкції і зазвичай узгоджується в роді, числі та відмінку з іменем – “логічним підметом”. Обидва компоненти “предикативної основи” конструкції стоять у певному відмінку, що є закріпленням у конкретній мові для цього типу конструкцій. За змістом конструкція рівнозначна підрядному обставинному реченню часу, причини, умови й т. ін.

Попри значну кількість різноаспектних досліджень абсолютних конструкцій у вітчизняних і зарубіжних лінгвістичних працях, еволюційний поступ цих структур продовжує привертати увагу мовознавців. Не претендуючи на вичерпне висвітлення зазначеної проблематики, у запропонованій статті здійснено короткий систематизований огляд структурно-морфологічних і функціональних характеристик абсолютних конструкцій у давніх мовах індоєвропейської сім'ї. Особливу увагу приділено огляду підходів лінгвістів до вирішення питання походження та оригінального відмінку цієї синтаксичної структури. У дослідженні розглянуто найбільш традиційні погляди мовознавців на причини появи абсолютних конструкцій у давніх індоєвропейських мовах.

Ключові слова: абсолютна конструкція, структурно-морфологічні характеристики, функціональні характеристики, джерело походження, оригінальний відмінок.

ЗМІСТ

У 35 РОКІВ ВСЕ ЩЕ ТІЛЬКИ ПОЧИНАЄТЬСЯ. ЮВІЛЕЙ ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЦДПУ ІМ. В. ВИННИЧЕНКА.....	5
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОНЕТИКИ ТА ФОНОЛОГІЇ.....	7
<i>ОЛЬГА ВАЛІГУРА, МАРТА ТОМАХІВ.</i> ІНТОНАЦІЙНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОВЛЕННСВОГО ВПЛИВУ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ.....	7
<i>ЛАРИСА ТАРАНЕНКО, МИКОЛА КУЦЕНКО.</i> МОДЕЛІ ЛІНГВОКОГНІТИВНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ВИСЛОВЛЕНЬ СПІВЧУТТЯ.....	12
<i>СВІТЛАНА КОВТЮХ.</i> ВИМОВА ЗВУКА [O] БЕЗ НАБЛИЖЕННЯ ПЕРЕД СКЛАДОМ З НАГОЛОШЕНИМ [ʊ] В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ.....	21
<i>ARTUR TWOREK.</i> AUSSERPHONOLOGISCHE BESONDERHEITEN DEUTSCHER AUSSPRACHE AUS VERGLEICHENDER PERSPEKTIVE AM BEISPIEL KONSONANTISCHER SUBKLASSE DER LIQUIDE.....	28
<i>ОЛЬГА ВОЛКОВА, ЮЛІЯ КЛИПАТСЬКА.</i> ФОНЕТИЧНЕ ЗАСВОЄННЯ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА ПРИКЛАДІ ГАЛЛІЦИЗМІВ).....	35
<i>ЛАРИСА ГУЦУЛ.</i> АКЦЕНТУАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ОЙКОНИМІВ ТА АПЕЛЯТИВІВ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ.....	41
<i>ОКСАНА ЗІНЧЕНКО.</i> ФОНЕТИЧНІ ВІДМІННОСТІ В УСНОМУ МОВЛЕННІ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК НА СЕГМЕНТНОМУ РІВНІ.....	48
<i>VALENTYNA MARCHENKO.</i> A SYNERGETIC VIEW ON SPEECH-MUSIC RELATIONS.....	54
<i>ОЛЬГА СОКИРСЬКА.</i> ІНТОНАЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ВИСЛОВЛЕНЬ ВІДМОВИ З ВИСОКИМ ТА НИЗЬКИМ РІВНЯМИ ЕМОЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	59
<i>ТЕТЯНА ХОМЕНКО.</i> ОСНОВНІ ПІДСУМКИ ОРФОГРАФІЧНОЇ РЕФОРМИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	64
<i>ЛЮДМИЛА КОМАР.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОНОЛОГІЧНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ ІНШОМОВНИХ СЛІВ У БРИТАНСЬКІЙ ТА АМЕРИКАНСЬКІЙ ВИМОВНИХ НОРМАХ: ПОРІВНЯЛЬНО-ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ.....	68
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГРАМАТИКИ.....	74
<i>MARTINE DALMAS.</i> LEERGETRUNKENE MINIBARS UND NASSGEWEINTE KOPFKISSEN ZUR SEMANTISCHEN STRUKTUR VON RESULTATIVEN KONSTRUKTIONEN IM DEUTSCHEN.....	74
<i>НІНА ІВАНИЦЬКА.</i> ТРАДИЦІЯ Й «ОНОВЛЕНЕ» ВЧЕННЯ ПРО СИНТАКСИЧНУ МОДЕЛЬ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ.....	80
<i>VALERY MYKHAYLENKO.</i> SHIFTS IN THE VERB SEMANTICS OF “BEOWULF”.....	86
<i>HANNA APALAT.</i> SPOKEN GRAMMAR IN THE EFL CONTEXT.....	93
<i>МАРИНА БСЛОВА, КАТЕРИНА КРАСІЛОВА.</i> МЕТАФОРИЗОВАНІ ЗНАЧЕННЯ СПАТІАЛЬНИХ ПРИЙМЕННИКІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ.....	97
<i>ГАННА ГЛУЩУК-ОЛЕЯ.</i> НЕГАТОР <i>NO(N)</i> У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ.....	102
<i>НАТАЛІЯ ДЕРКЕВИЧ.</i> ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ПОЛЕ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ СЕМАТИКИ ПОХІДНИХ ДІСЛІВ.....	106
<i>ВІКТОРІЯ ЖУКОВСЬКА.</i> СТРУКТУРА І ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАТУС АБСОЛЮТНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ДАВНІХ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВАХ.....	110
<i>ІРИНА КАРАМИШЕВА.</i> ВАЛЕНТНІСТЬ КОГНІТИВНИХ ДІСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ПРИКЛАДНИЙ ТА КОНТРАСТИВНИЙ АСПЕКТ.....	117
<i>ОЛЬГА КОЗІЙ.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ У МАЛІЙ ПРОЗІ УІЛЬЯМА ФОЛКНЕРА (ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕДИКАТИВНИХ ПАРАНТЕТИЧНИХ ВНЕСЕНЬ).....	122